

ΤΑΣΟΥΛΑ ΧΑΤΖΗΤΟΦΗ Κάθε έργο τέχνης που ανακτώ είναι ένα κομμάτι από το σπίτι μου

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Στην Αντιγόνη Σολομωνίδου-Δρουσιώτου
antigoni.drousioutou@phileleftheros.com

Οι συλημένες αρχαιότητες αποτελούν γι' αυτήν θραύσματα της ταυτότητας από την οποία έχει βίβια αποκοπεί. Και κάθε έργο τέχνης που ανακτά είναι ένα κομμάτι από το σπίτι της, το οποίο ξαναπαίρνει στη θέση που δικαιωματικά του ανήκει. Αυτά εξομολογείται η Τασούλα Χατζητοφή, ιδρύτρια του Ιδρύματος «Walk of Truth» με έδρα τη Χάγη. Στόχος της το 2018 να ανοίξει στην Κύπρο γραφεία του «Walk of Truth», να μεταφέρει εδώ το αρχείο της και να αναπτύξει προγράμματα κατάρτισης για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας έργων τέχνης, κάτι που θα προσελκύσει εμπειρογνώμονες από Μέση Ανατολή, Ευρώπη και πιο πέρα.

-Χρονιά σταθμός το 2017;

Ήταν μια χρονιά συναρπαστική. Ταξίδεψα πολύ για να προωθήσω το βιβλίο μου «The Icon Hunter», που κυκλοφόρησε από τον εκδοτικό οίκο Peagasus στις ΗΠΑ, το οποίο είχα τη χαρά να παρουσιάσω σε εκδηλώσεις στις ΗΠΑ, την Ολλανδία, την Αγγλία και αλλού. Πρόκειται για τη δική μου ιστορία, την ιστορία μιας προσφυγοπούλας, γυναίκας και μετανάστριας που υπεραμύνεται της εθνικής, πολιτιστικής και θρησκευτικής της ταυτότητας. Επαναπα-

τρίζοντας συλημένες αρχαιότητες πολεμά ουσιαστικά τον δικό της πόνο, το γεγονός ότι η ίδια δεν μπορεί να επαναπατριστεί γυρνώντας πίσω στην Αμμόχωστο.

-Ποια ήταν η ανταπόκριση;

-Κατά τη διάρκεια της προώθησης του βιβλίου μου στις ΗΠΑ ένιωσα τη στήριξη πολλών ανθρώπων, όχι μόνο της κυπριακής διασποράς, αλλά και από μετανάστες

Ο επαναπατρισμός με βοήθησε να διαγράψω τον πόνο και την εσωτερική σύγκρουση του πρόσφυγα

κάθε εθνικότητας. Οι άνθρωποι που έχουν αποκοπεί βίβια από τις ρίζες τους καταλαβαίνουν τη λαχτάρα να ανακτήσεις ένα κομμάτι της ταυτότητάς σου, τη λαχτάρα για μια πατρίδα που αυτή την στιγμή είναι απρόσιτη. Οι συλημένες αρχαιότητες αποτελούν θραύσματα εκείνης της ταυτότητας και κάθε έργο τέχνης που ανακτά είναι ένα κομμάτι από το σπίτι μου, ένα κομμάτι που ξαναπαίρνει στη θέση που δικαιωματικά του ανήκει.

-Τι έχετε μάθει από όλη αυτή τη διαδρομή;

-Η χρονιά με βρήκε πολλές φορές να εγκύπτω σε θέματα ταυτότητας. Ο κάθε άνθρωπος ενέχει διάφορες ταυτότητες: την εθνική, θρησκευτική και πολιτιστική μας ταυτότητα, αλλά και τις ιδιότητες του γονιού, του παιδιού ή του συζύγου και άλλες τόσες. Κατανώντας την ταυτότητά σου αισθάνεσαι ασφαλής και προστατευμένος, αποκτάς την αίσθηση ότι ανήκεις σε μια κοινότητα με ταυτότητα κοινή ή παρόμοια με τη δική σου. Ταυτόχρονα όμως, το ερώτημα της ταυτότητας βρίσκεται στον πυρήνα κάθε σύγκρουσης που μαίνεται αυτή τη στιγμή στον κόσμο. Φέτος βιώσαμε εξτρεμισμό και βία από ανθρώπους που έχουν διαφορετική θρησκεία από αυτούς τους οποίους δικάζουν. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να έχουν την ίδια πίστη ακόμα και από την ίδια οικογένεια, αλλά να την ερμηνεύουν διαφορετικά. Η μεγαλύτερη απειλή της ανθρωπότητας αυτή την στιγμή είναι η εκδήλωση θρησκευτικής μισαλλοδοξίας από το Ισλαμικό Κράτος ISIS, που στρατολογεί ανθρώπους γεννημένους στη Δύση, ανθρώπους που ταλαντεύονται από την αίσθηση του ανήκουν ακριβώς επειδή έχουν διπλή εθνικότητα και διπλή ταυτότητα. Αυτοί ακριβώς οι ευάλωτοι πολίτες γίνονται στόχος προσηλυτισμού στον εξτρεμισμό.

-Βρήκατε απαντήσεις σε όλα αυτά;

-Ιχνηλατώντας συλημένες αρχαιότητες σε όλο τον κόσμο, κατάφερα να απαντήσω πολλά από

Πολέμησα τους «εμπόρους του Θεού»

“ Μπήκα στη μάχη κατά των εμπόρων έργων τέχνης το 1987 και έπρεπε να μάθω τους κανόνες του παιχνιδιού των παράνομων εμπόρων τέχνης

αυτά τα ερωτήματα που απασχολούσαν κι εμένα την ίδια. Ο επαναπατρισμός τους με βοήθησε να διαγράψω τον πόνο και την εσωτερική σύγκρουση του πρόσφυγα που κάποτε ένιωθε ανήμπορος, μα τώρα διακρίνει έναν τρόπο να σημαίνει τη διαφορά. Ταυτόχρονα όμως έχω εκτεθεί σε διάφορες νέες προκλήσεις που ταλανίζουν τους πρόσφυγες και μετανάστες. Μπορεί σε κάποιους να φαίνεται πολυτέλεια το να έχεις δύο διαβατήρια ή δύο εθνικότητες, αλλά το γεγονός αυτό απ' εαυτού είναι αντιφατικό: ανήκουμε παντού και πουθενά. Είμαστε διαφορετικοί, τόσο στο εξωτερικό όσο και στην πατρίδα μας.

-Έτσι αρχίζει και το βιβλίο σας;

-Το βιβλίο ξεκινά ένα Άγιο Σάββατο στον Πανάγιο Τάφο στα Ιεροσόλυμα, ιστορώντας πώς οι εκπρόσωποι των ανά την υφήλιο χριστιανών (Πατριάρχες, Αρχιεπίσκοποι, Επίσκοποι κ.ά.) αναμένουν να λάβουν το Άγιο Φως και να το μεταφέρουν πίσω στους πιστούς για την Ανάσταση. Το γεγονός καταδεικνύει τη σημασία της Κύπρου για τον χριστιανισμό αλλά και τους δεσμούς της με τον ιουδαϊσμό. Ο Απόστολος Βαρνάβας, Εβραίος απόγονος Λευιτικής οικογένειας, γεννήθηκε στη Σαλαμίνα και όταν άκουσε για τον Χριστό, κίνησε να τον συναντήσει κι έγινε πιστός ακόλουθός του. Από εκεί στάλθηκε στην Αντιόχεια και την Κύπρο με τον Απόστολο Παύλο, να κηρύξει τον χριστιανισμό.

-Πότε ξεκινήσατε τη μάχη για επαναπατρισμών των κλεμμένων θησαυρών;

-Μπήκα στη μάχη κατά των εμπόρων έργων τέχνης το 1987 και έπρεπε να μάθω τους κανόνες του παιχνιδιού των παράνομων εμπόρων τέχνης. Είχα την καλύτερη παροχή νομικών συμβουλών στον κόσμο, χάρη στον μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο Α, οι οποίοι με προετοίμαζαν κατάλληλα πριν από κάθε μάχη ανάκτησης κλεμμένων θησαυρών. Όμως παρ' όλη την εξουθενωτική ψυ-

καλό. Οι κοινές αξίες ενώνουν ανθρώπους πέραν των συνόρων της χώρας τους, ενώ αντιθέτως, το συμφέρον διαχωρίζει τους ανθρώπους ακόμα και μέσα στην ίδια την οικογένεια.

-Αυτά περιέχονται στο ψηφιοποιημένο και προσβάσιμο για μελέτη Αρχείο σας;

-Ναι, το Αρχείο μου καλύπτει 30 χρόνια εργασίας για τον επαναπατρισμό κλεμμένων κυπριακών αρχαιοτήτων. Παρέχει μια λεπτομερή εικόνα της δράσης των εμπόρων τέχνης, των νομικών διαδικασιών επαναπατρισμού των κλεμμένων θησαυρών, καθώς και στοιχεία για τους χειρισμούς της Κυβέρνησης και της Εκκλησίας, υποθέσεων που αφορούν τον επαναπατρισμό κλεμμένων από τα κατεχόμενα έργων τέχνης. Μπορεί κάποιος να διαπιστώσει λάθη που έγιναν, ποιός τα έκανε, και κυρίως να διακρίνει τις νοοτροπίες που κυριαρχούν στην κοινωνία μας και μας αποπροσανατολίζουν από τον σκοπό μας. Τη δική μου εμπειρία ως πρόσφυγα και μετανάστης μοιράζομαι μέσω του Αρχείου και του βιβλίου με όλο τον κόσμο.

-Πόσο επίκαιρο είναι σήμερα;

-Πολύ, μια που αυτό το θέμα στην Ευρώπη είναι οι πρόσφυγες, οι μετανάστες και η ενσωμάτωσή τους στις χώρες υποδοχής. Τα ευρήματα έχουν εξαιρετικό ενδιαφέρον από ανθρωπολογικής απόψεως, ιδίως σήμερα που το θέμα της εθνικής ταυτότητας βρίσκεται στο επίκεντρο της πολιτικής συζήτησης στην Ευρώπη. Το ζήτημα της ταυτότητας συνδέεται άμεσα με τη μετανάστευση και τις πολιτικές κοινωνικής ενσωμάτωσης. Το Αρχείο παρουσιάζει την Κύπρο ως μια εξαιρετική περίπτωση μελέτης, σχετικά με τις επιπτώσεις μιας εθνικής και πολιτιστικής εκκαθάρισης όπως και το βιβλίο μου. Αντανακλούν την έκταση της συστηματικής λεηλασίας, τον τρόπο που δρουν τα κυκλώματα εγκληματιών, και πώς η παράνομη διακίνηση τέχνης συνδέεται με το εμπό-

Το 2018 στην Κύπρο γραφεία του Walk of Truth

-Ποια είναι τα σχέδιά σας για το 2018;

-Ένας από τους στόχους μου είναι να ανοίξουμε στην Κύπρο γραφεία για το ίδρυμά μου, Walk of Truth, που είναι προσηλωμένο στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε εμπόλεμες ζώνες και στην καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας πολιτιστικών τεχνουργημάτων.

-Γιατί στην Κύπρο;

-Μεγάλο μέρος της καταστροφής και σύλησης της πολιτιστικής κληρονομιάς γίνεται αυτή τη χρονική στιγμή στη συγκεκριμένη περιοχή της Μέσης Ανατολής, σε Συρία, Ιράκ και Λιβύη. Η Κύπρος βρίσκεται στην ιδανική τοποθεσία που επιτρέπει πρόσβαση στις περιοχές αυτές. Πέραν τούτου βέβαια, το νησί διαθέτει πλούσιες εμπειρίες στον συγκεκριμένο τομέα. Τα μαθήματα που πήραμε στην Κύπρο εφαρμόζονται και σε άλλες χώρες που ήρθαν πρόσφατα αντιμέτωπες με την σύληση και το λαθρεμπόριο. Ως πολιτιστικός κόμβος, με πληθώρα αρχαιολογικών χώρων και αρχαιοτήτων, η Κύπρος έχει υποστεί σύληση από πολλές διαφορετικές δυνάμεις. Τα τελευταία σαράντα τρία χρόνια, έχει υποστεί πολιτιστική εκκαθάριση στα χέρια λαθρεμπόρων που έδρασαν ως μεσάζοντες σε ένα παγκόσμιο λαθρεμπόριο, εκ μέρους ανήθικων ή απλώς αδαών συλλεκτών που αμέλησαν να ζητήσουν πληροφορίες για την προέλευση των αρχαιοτήτων που θα αποκτούσαν. Πιστεύουμε ότι η Κύπρος διαθέτει την προοπτική να καταστεί κέντρο εμπειρογνομουσώνης στον συγκεκριμένο τομέα.

-Πρακτικά τι θα κάνετε;

-Στόχος μας είναι να αναπτύξουμε προγράμματα κατάρτισης για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας έργων τέχνης, κάτι που θα προσελκύσει στην Κύπρο εμπειρογνώμονες από Μέση Ανατολή και Ευρώπη και πιο πέρα. Το νομικό πλαίσιο για την ανάκτηση συλημένων αντικειμένων - ειδικά όσων λεηλατήθηκαν από ζώνες εχθροπραξιών, είναι ανεπαρκές ανά τον κόσμο. Η Κύπρος έχει μια εμπειρία που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από άλλες χώρες του κόσμου. Γι' αυτό θα μεταφέρω εδώ το Αρχείο μου και θα διδάξω όποιους διψούν για μάθηση τη γλώσσα της πολιτιστικής διεκδίκησης.

ριο ναρκωτικών και το ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Αυτή τη στιγμή η καταστροφή της Παλμύρας στη Συρία από το ISIS κάνει προτεραιότητα τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Έχει γίνει αντιληπτό ότι είναι άμεσα συνδεδεμένη με τα ανθρώπινα δικαιώματα όπως θρησκευτικές ελευθερίες και ασφάλεια.

-Πώς θα δημιουργήσουμε ένα καλύτερο αύριο;

-Πολιτική, εκκλησιαστική και οικονομική κάθαρση. Ένα νέο ξεκίνημα βασισμένο στη διαφάνεια, σε αξίες και αρχές, με σύνθημα «Η Κύπρος και ο κόσμος της πρώτα και όλοι οι άλλοι έπειτα». Αυτή θα είναι μια πραγματική στρατηγική διεκδίκησης, υπεύθυνης και ηθικής οικονομίας.

-Τι θα σημαίνει ηθική οικονομία στην Κύπρο;

-Θα σήμανε δουλειές για τους νέους μας πρώτα και μετά εισαγωγή ξένων. Θα σήμαινε ότι οι πολιτικοί θα αντιμετώπιζαν τους υδρογονάνθρακες ως εθνικό πλούτο, με υπεύθυνη διαχείριση για τις επόμενες γενιές. Ηθική οικονομία σημαίνει ότι κάθε πολιτικός, επιχειρηματίας ή δημόσιος υπάλληλος που διαχειρίζεται δημόσιες δαπάνες για προσωπικό όφελος θα τίθεται εκτός παιχνιδιού και θα οδηγείται στη Δικαιοσύνη. Είναι μια οικονομία που βασίζεται σε επιχειρήσεις που δρουν με κοινωνική ευθύνη και βιώσιμη επιχειρήση είναι αυτή που βασίζεται σε ό,τι ξέρει και όχι σε αυτόν που ξέρει. Όλοι γεννιάστε ίσοι αλλά δεν έχουμε τις ίδιες ευκαιρίες, μόνο οι πολιτικοί που προεβέθουν τη διαφάνεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα θα φέρουν τη σωστή και βιώσιμη λύση για την Κύπρο.

-Αύριο έχουμε Χριστούγεννα...

-Διεκδικώντας τους θρησκευτικούς θησαυρούς της Κύπρου αναγκάστηκε να πολεμήσω τους «εμπόρους του Θεού». Δυστυχώς ανακάλυψα «εμπόρους του Θεού» σε όλα τα στρώματα της κοινωνίας και θα ήθελα με την ευκαιρία των Χριστουγέννων να υπενθυμίσω ότι γεννηθήκαμε όλοι παιδιά του Θεού